

Anmeldelse af Knud Vilby,

KAN VI BRYDE MED DØDSSPIRALEN?

Nødvendighedens politik dikterer, at vi skal løbe stærkere, svinge kredittortet mere, blive mere konkurrencedygtige og stræbe efter vækst. Det er forudsætningen for at klare sig i et samfund, hvor konkurrencestatens lov gælder.

Men følger vi denne nødvendighedens politik, fører det til sammenbrud og destruktion. Samfundet kan ikke holde til det. Klimaet kan ikke holde til det. Vi ødelægger forudsætningerne for vores egen eksistens. Det er derfor grundlæggende omstilling er en nødvendighed. Men det er også derfor, det er så svært.

Det er det enkle dybt-komplicerede budskab i Jørgen Steen Nielsens bog. De moderne produktions- og forbrugssamfund er ikke blot fanget i et dilemma, de er i værste fald fanget ind i en dødsspiral. Kan vi bryde med den?

Jørgen Steen Nielsen citerer ikke Villy Sørensen, men det kunne han have gjort. For det var ham, der tidligt i debatten om miljø- og klimakrisen sagde og skrev noget i retning af, at ”før vidste vi ikke, hvad vi skulle tro. Nu tør vi ikke tro, det vi ved”.

Dokumentationen er i orden, og derfor er det helt store spørgsmål også, hvorfor vi ikke bryder med den logik, der fører til destruktion.

Et af Jørgen Steen Nielsens svar er, at vi på den ene side har et system, der er enormt tilpasningsdue-

ligt og omstillingsparat (uden at det fører til den store nødvendige omstilling). Det er ”stålsat på at holde fast, uanset hvor meget det knager, og hvor uholdbart det end ser ud at fortsætte som hidtil.” På den anden side har vi en mangfoldighedens hav af initiativer og for nogle en følelse af at noget stort og epokegørende er under opsejling. ”Men man kan samtidig have en følelse af, at det hele er skrøbeligt, usikkert, atomiseret, meget famlende og jævnlige i fare for at rende panden mod systemets mure”.

Og selv kloge indsigtfulde og bekymrede mennesker indenfor systemer søger (naturligvis) at finde løsninger, der respekterer det gældende systems rammer. Derfor ser vi blandt andet et væld af positive virksomhedsinitiativer, der medfører at disse virksomheder kan have betydelig vækst uden en tilsvarende vækst i energiforbrug og miljøbelastning. Men det er jo ikke tilstrækkeligt. Det viser alle prognoserne tydeligt.

Jørgen Steen Nielsen er den stærkeste skrivende danske stemme i debatten om klimakrisen og den nødvendige omstilling. Han kæmper med at finde balancen mellem melankoli og den nødvendige tro og optimisme. Og han har i denne bog valgt at placere sig selv en måned i et ekstremt lille, svært tilgængeligt, tyndt befolket skotsk

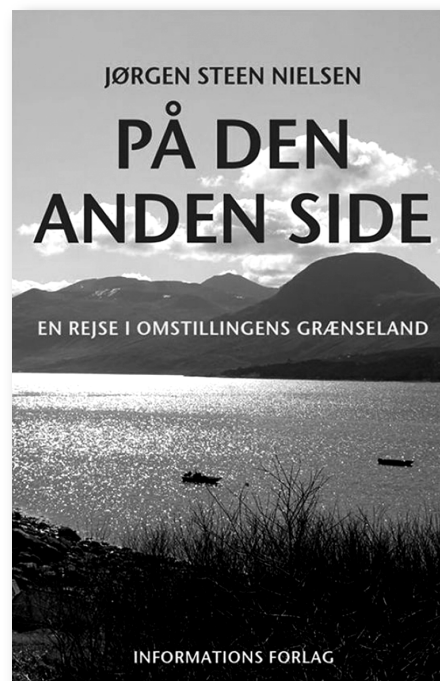
samfund præget af beskeden kontakt med omverdenen og en stor grad af selvforsyning. Scoraig hedder det.

Han taler med sig selv og sine få naboer, og han beskriver hvad der under særlige forhold er muligt. Svagheden – som han er sig helt bevidst – er, at erfaringer fra Scoraig ikke kan omplantes til store samfund. Omstillingen må her finde en anden form. Scoraig har derfor ikke løsninger, men bliver en slags vidnesbyrd om den nødvendige bevidsthed. Når man lever med og i naturen, sker der noget med værdier og med indsigt. Og det kan måske bruges.

Bogen skrives i perspektiv af dette nærvær, og det gør naturligvis noget med de mængder af dokumentation Jørgen Steen Nielsen giver læseren. Det vinkler og perspektiverer.

Der er en forståelig melankoli over bogen. Den forplanter sig til læseren, og den bliver naturligvis ikke mindre af Efterordets konstatering af, at fra Jørgen Steen Nielsen i starten af 2015 gav sig i gang med projektet og frem til udgivelsen i efteråret, har vi fået en ny regering, som endog ruller de fornuftige tiltag tilbage, som vi har eller havde foretaget her i Danmark.

Men det er en vigtig bog, måske især fordi den i mængderne af dokumentation også (med let anvendelige referencer) får henvist til en mængde af de

Jørgen Steen Nielsen:
På den anden side.
En rejse i omstillingens grænseland.
 Informations Forlag
 240 sider. Kr 300,-.

positive initiativer, der er i gang. Alle de skrøbelige og famlende tiltag, der kan bryde melankolien og give håb.

De er (heller ikke) i sig selv tilstrækkelige. Men det er måske alligevel dem, og den tænkning de udspringer af, der kan føre til, at systemforvalterne på et tidspunkt og tidsnok tør ændre de overordnede rammebetingelser, der er bestemmende for hvilke normer vi lever efter. Mange mennesker vil gerne leve ansvarligere end de gør, men kan ikke se mulighederne. De er der måske allerede, men kan gøres langt lettere tilgængelige som led i en gennemtænkt omstilling.